

PATVIRTINTA

VšĮ dienos centro „Mes esame“
direktorius 2023 m. gegužės 26 d.
įsakymu Nr. 1-12-17

**VŠĮ DIENOS CENTRO "MES ESAME"
SOCIALINIŲ PASLAUGŲ GAVĖJŲ
TEISIŲ IR PAREIGŲ CHARTIJA**

(parengta pagal JT neįgaliųjų teisių konvenciją)

I SKYRIUS

BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencija - tai dokumentas, kuriame išvardintos negalia turinčių žmonių teisės ir laisvės. Ši konvencija skelbia, kad visi žmonės yra vertingi ir svarbūs, todėl neįgalieji turi tokias pačias laisves ir teises kaip ir visi kiti žmonės.

2. VšĮ dienos centro "Mes esame" (toliau – Centras arba įstaiga) socialinių paslaugų gavėjų teisių ir pareigų chartija (toliau - Teisių ir pareigų chartija) yra vietinis dokumentas, apibrėžiantis įstaigos socialinių paslaugų gavėjų (toliau – paslaugų gavėjai) teises ir pareigas Centro lankymo metu. Šios teisės ir pareigos galioja ir už Centro ribų, jeigu paslaugų gavėjai dalyvauja įstaigos veiklose už Centro ribų.

3. Centras vykdydamas savo misiją - teikti aukštos kokybės dienos socialinės globos paslaugas suaugusiems asmenims, turintiems proto ir kompleksinę negalią bei psichikos sutrikimų, taip pat vadovaudamasis Žmogaus teisių apsaugą reglamentuojančiais teisės aktais (Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencija, Europos socialine chartija bei kitais žmogaus teises reglamentuojančiais dokumentais), parengė šią Teisių ir pareigų chartiją.

II SKYRIUS

PASLAUGŲ GAVĖJŲ TEISĖS IR PAREIGOS

4. Lygybė ir nediskriminavimas

Teisės:

- Visi žmonės prieš įstatymą yra lygūs. Valstybės įstatymai gina kiekvieną žmogų.
- Visi paslaugų gavėjai yra lygūs, draudžiama bet kokia diskriminacija dėl lyties, lytinės orientacijos, rasės, tautybės, socialinės padėties, religijos, įsitikinimų ar pažiūrų.

- Kiekvienas paslaugų gavėjas yra savitas ir ypatingas, todėl jis privalo būti gerbiamas toks, koks yra.

Pareigos:

- Paslaugų gavėjai turi gerbti kitus Centro bendruomenės narius, neužgaulioti jų dėl lyties, lytinės orientacijos, rasės, tautybės, socialinės padėties, religijos, įsitikinimų ar pažiūrų. Pagal poreikį organizuojami paslaugų gavėjų susirinkimai, akcijos, kurių tikslas – supažindinimas su Teisių ir pareigų chartija.

5. Privataus gyvenimo neliečiamumas**Teisės:**

- Teisė į savo asmeninį ar šeimos gyvenimą - niekas negali savavališkai ar neteisėtai kištis į paslaugų gavėjo gyvenimą, veiklą, viešinti informacijos apie jį.
- Paslaugų gavėjai turi teisę į savo asmeninės erdvės (spintelė, darbo vieta) bei asmeninių daiktų apsaugą, nes tai yra jų privataus gyvenimo dalis.
- Kiekvienas Centro bendruomenės narys (paslaugų gavėjai, jų artimieji (globėjai), įstaigos darbuotojai, savanoriai, praktikantai) turi teisę į savo asmeninių duomenų apsaugą: negalima naudoti jo atvaizdo (balso) nuotraukose, garso ir vaizdo įrašuose be jo sutikimo.

Pareigos:

- Paslaugų gavėjai turi gerbti kitų bendruomenės narių privatų gyvenimą: be sutikimo neimti svetimų daiktų ar skaityti ne jiems skirtos informacijos (el. laišakai, žinutės), nefilmuoti, nefotografuoti, neviešinti ar kitaip naudoti kitų atvaizdo (balso).

6. Visuomenės švietimas**Teisės:**

- Paslaugų gavėjai turi teisę, atsižvelgiant į kiekvieno asmens galimybes, veiksmingai dalyvauti įstaigos bendruomenės gyvenime ir integruotis į visuomenę.
- Suteikti paslaugų gavėjams teisę būti taip matomiems visuomenėje, taip didinant teigiamą suvokimą ir informuotumą apie neįgaliųjų gebėjimus ir asmeninius pasiekimus, kartu juos pačius kuo daugiau įtraukiant į šį viešinimo procesą: straipsniai (interviu, gyvas pokalbis su neįgaliuoju), parodos, atviros kūrybinės dirbtuvės ir pan.

Pareigos:

- Paslaugų gavėjas turi kiek įmanoma daugiau pats įsitraukti į įstaigos bendruomenės gyvenimą. Svarbi yra nuolatinė Centro darbuotojų motyvacija ir padrąšinimas, teigiamų asmens savybių, gebėjimų, pasiekimų išskėlimas bei visokeriopa pagalba paslaugų gavėjui,

šiuos savo teigiamus dalykus viešinant.

- Paslaugų gavėjas, lankydamas įstaigą ir dalyvaudamas įvairiuose viešuose renginiuose privalo laikytis visuomenėje priimtų taisyklių, taip pat Centro socialinių paslaugų gavėjų vidaus tvarkos ir elgesio taisyklių, įstaigos etikos kodekso, prižiūrint atsakingiems darbuotojams.

7. Prieinamumas

Teisės:

- Teisė, gauti informaciją (jeigu ji nėra konfidenciali) susijusią su Centro veikla, individualiai parenkant kiekvienam asmeniui jam suprantamą ar priimtinausią informacijos pateikimo formą.
- Paslaugų gavėjams turi būti užtikrinta teisė kartu su atsakingais įstaigos darbuotojais, sudaryti jo individualų socialinės globos planą (toliau - ISGP), numatyti veiklas, aptarti jo dalyvavimą įstaigos numatytose veiklose, išvykose ar renginiuose (pagal poreikį įtraukiant ir jų artimuosius (globėjus)).
- Paslaugų gavėjai turi teisę naudotis įvairiomis ryšio priemonėmis, kaip vienu iš jiems priimtinių būdų svarbiai informacijai gauti.

Pareigos:

- Paslaugų gavėjai pagal savo galimybes turi patys įsitraukti į ISGP sudarymą, rinktis veiklas, drąsiai prašyti pagalbos, jeigu jiems pateikta informacija yra nesuprantama.
- Paslaugų gavėjai turi nepiktnaudžiauti turimomis ryšio priemonėmis (mobilūs telefonai, planšetės ir kt.) ir nenaršyti internete užsiėmimų metu (atsakingų darbuotojų kontrolė).
- Išvykų ar renginių metu, paslaugų gavėjai privalo elgtis mandagiai ir prižiūrimi atsakingų darbuotojų, laikytis elementarių elgesio taisyklių.

8. Teisė į gyvybę

Teisės:

- Centras pripažįsta asmens prigimtine teisę į gyvybę, svarbu imtis visų būtinų priemonių, kad ši teisė būtų veiksmingai užtikrinta neįgaliesiems, kaip ir visiems kitiems asmenims.
- Paslaugų gavėjai turi teisę Centre būti saugūs, o iškilus grėsmei jų sveikatai ar net gyvybei, jais laiku turi būti pasirūpinta ir suteikta reikiama pagalba.

Pareigos:

- Paslaugų gavėjai patys privalo rūpintis savo sveikata, saugoti ją, pagal asmenines savo suvokimo galimybes.

- Paslaugų gavėjai privalo kreiptis pagalbos į įstaigos darbuotojus, pablogėjus jų fizinei, psichinei būklei arba jaučiant grėsmę savo sveikatai ar gyvybei.
- Paslaugų gavėjai privalo žinoti, kad negalima trikdyti, žaloti kitų bendruomenės narių sveikatos, kenkti pastarųjų psichinei ir fizinei būsenai.

9. Lygybė prieš įstatymą

Teisės:

- Paslaugų gavėjai turi tokį patį teisinį veiksnumą kaip ir kiti asmenys visose gyvenimo srityse, nebent teismo yra nustatyta kitaip.
- Visiems paslaugų gavėjams yra taikomos tos pačios elgesio taisyklės ir numatoma vienoda atsakomybė jų nesilaikantiems.

Pareigos:

- Paslaugų gavėjai privalo laikytis Centre patvirtintų vidaus tvarkos ir elgesio taisyklių bei Teisių ir pareigų chartijoje numatytų įsipareigojimų. Elgesio taisyklės ir įsipareigojimai turi būti nuolat aptarinėjami ir užtvirtinami įvairių teminių susirinkimų, ugdymo valandėlių, akcijų ar paslaugų gavėjų tarybos posėdžių metu.

10. Asmens laisvė ir saugumas

Teisės:

- Negalią turintis žmogus yra laisvas ir jo laisvės niekas negali varžyti.
- Paslaugų gavėjas turi teisę laisvai išpažinti savo religiją, turėti savo įsitikinimus, pasaulėžiūrą, atrodyti, taip kaip nori, laisvai išsakyti savo nuomonę, jeigu tai netrukdo ir niekaip nekenkia kitiems Centro bendruomenės nariams.

Pareigos:

- Paslaugų gavėjai turi būti tolerantiški kitų Centro bendruomenės narių atžvilgiu: gerbti kitų laisvą apsisprendimą religijos, įsitikinimų, išvaizdos ir kitų skirtumų klausimais, nuolat diegiant jiems supratimą, kad visi mes turim teisę būti unikalūs ir skirtingi.

11. Asmens neliečiamumo apsauga

Teisės:

- Kiekvienas, be išimties, paslaugų gavėjas turi teisę į fizinį ir psichologinį neliečiamumą. Ši asmens teisė, kiek tai yra įmanoma, turi būti užtikrinama pasitelkiant Centro darbuotojų pagalbą.

Pareigos:

- Visi Centro bendruomenės nariai turi gerbti paslaugų gavėjo nenorą bendrauti ar kitaip komunikuoti su šalia esančiais asmenimis. Negalima versti bendrauti ar fiziškai liesti kito asmens, jeigu jis to nenori.

12. Laisvė nebūti išnaudojamam, nepatirti smurto ir prievartos**Teisės:**

- Paslaugų gavėjai turi teisę į visas priemones, kurių gali imtis įstaiga, kad užkirstų kelią visų formų išnaudojimui, smurtui ir prievartai, taip pat užtikrinant atitinkamą pagalbos ir paramos formą paslaugų gavėjams bei jų šeimoms, jeigu tai atsitiktų.
- Svarbu, kad paslaugų gavėjams būtų užtikrinta teisė į nuolatinę informacijos gavimą apie tai, kaip išvengti ar atpažinti išnaudojimo, smurto ir prievartos atvejus.

Pareigos:

- Kiekvienas paslaugų gavėjas privalo pranešti darbuotojams apie visas smurto formas, susijusias su juo ar kitais įstaigos paslaugų gavėjais.
- Kiekvienas paslaugų gavėjas yra atsakingas už savo veiksmus įstaigoje, todėl privalo netrikdyti kitų Centro bendruomenės narių fizinės ar psichinės sveikatos.

13. Konfidencialumas**Teisės:**

- Teisė į duomenų apsaugą, susijusią su asmens psichine ir fizine sveikata, tai pat su bet kokia kita asmens privataus gyvenimo dalimi. Duomenys turi būti saugomi ir negali būti viešinami be to žmogaus sutikimo, ar kitos rimtos priežasties, įvertintos atsakingų Centro darbuotojų.

Pareigos:

- Centro bendruomenės nariai neturi skleisti ar viešinti žinomos asmeninės informacijos apie kitus paslaugų gavėjus be jų sutikimo, nes tai yra neetiškas elgesys kito žmogaus atžvilgiu (supažindinti paslaugų gavėjus su Centro etikos kodeksu ir siekti, kad jo nuostatų būtų laikomasi).

14. Įgūdžių ir gebėjimų lavinimas, stiprinimas**Teisės:**

- Paslaugų gavėjai turi teisę ugdyti savo asmenybę, talentus ir kūrybiškumą, taip pat savo darbinius, socialinius ir fizinius gebėjimus.

- Paslaugų gavėjai turi teisę į darbuotojų pagalbą, pasirenkant veiklas įvairiems jų įgūdžiams ir gebėjimams lavinti.
- Paslaugų gavėjai turi teisę, kad darbuotojai remtųsi jų poreikių ir stipriųjų pusių įvertinimu, planuojant ir rekomenduojant asmenims tam tikras veiklas.
- Paslaugų gavėjai turi teisę patys dalyvauti sudarant jo ISGP bei parenkant jam tinkamiausią informacijos pateikimo metodą, atitinkantį jo suvokimo lygį.

Pareigos:

- Paslaugų gavėjas turi pats atsakingai dalyvauti ISGP sudaryme tiek, kiek leidžia jo galimybės.
- Paslaugų gavėjas turi pats stengtis lavinti visus savo gebėjimus ir vystyti savo talentus (reikalinga nuolatinė darbuotojų motyvacija ir suteiktos galimybės).

15. Darbinis užimtumas

Teisės:

- Kiekvienam paslaugų gavėjui turi būti suteikta teisė (pagal poreikį įtraukiant ir artimuosius) pačiam pasirinkti jam priimtinausią užimtumo formą Centre.
- Paslaugų gavėjas turi teisę į saugią aplinką užsiėmimų metu.

Pareigos:

- Paslaugų gavėjai, dalyvaujantys darbinio užimtumo veiklose, privalo laikytis saugaus darbo taisyklių (jie turi būti supažindinti su jomis ir jos turi būti iškabintos užsiėmimų aplinkoje), laikytis Centro paslaugų gavėjų vidaus tvarkos ir elgesio taisyklių bei stengtis kuo geriau atlikti savo darbą (nuolatinė darbuotojų motyvacija).
- Paslaugų gavėjai privalo klausyti atsakingų, jo užimtumo veiklas kuruojančių, darbuotojų nurodymų.
- Paslaugų gavėjai pagal savo galimybes turi patys susitvarkyti užsiėmimų vietą.

16. Dalyvavimas kultūriniame gyvenime ir sportas

Teisės:

- Centras pripažįsta paslaugų gavėjų teisę dalyvauti kultūriniame gyvenime ir imasi visų atitinkamų priemonių, kad kiekvienam asmeniui, pagal jo asmenines galimybes, tai būtų užtikrinta: teatrų, muziejų, parodų, kino teatrų, koncertų, bibliotekų lankymas bei dalyvavimas kitoje kultūrinėje veikloje.
- Centras imasi atitinkamų priemonių, kad suteiktų neįgaliesiems galimybę lavinti ir panaudoti savo pačių kūrybines, menines ir intelektines galias: rengti parodas, koncertuoti, dalyvauti

įvairiuose konkursuose.

- Paslaugų gavėjams yra suteikta teisė, pagal kiekvieno iš jų norus ir galimybes, dalyvauti sporto varžybose ar kitoje organizuojamoje sportinėje veikloje (Centre ir už jo ribų).

Pareigos:

- Paslaugų gavėjai turi gerbti kitus asmenis ir laikytis Centro patvirtintų elgesio taisyklių įvairių išvykų bei renginių metu.

17. Nuomonės ir saviraiškos laisvė, galimybė gauti informaciją

Teisės:

- Kiekvienas paslaugų gavėjas turi teisę pasinaudoti saviraiškos laisve ir laisvai reikšti savo nuomonę pagal asmenines galimybes bei savo paties pasirinktomis bendravimo formomis.
- Kiekvienas paslaugų gavėjas turi teisę turėti savo saviraiškos būdus (išvaizda, hobis, pasirinkta užimtumo forma, pagalba kitiems ir pan.) įsitikinimus bei pažiūras, kurių Centro bendruomenės nariai neturi įtakoti, keisti ar juos diskriminuoti.
- Paslaugų gavėjams yra suteikta laisvė patiems pasirinkti, koku būdu jie nori gauti jiems svarbią informaciją, jie taip pat turi teisę naudotis visuomenės informavimo priemonėmis: telefonu, planšete ir kt.

Pareigos:

Paslaugų gavėjai išsakydami savo nuomonę, viešindami savo pažiūras ar rinkdamiesi saviraiškos būdus neturi žeminti, įžeisti ar priversti nejaukiai jaustis kitų šalia esančių asmenų. Paslaugų gavėjai turi gerbti ir toleruoti kitų Centro bendruomenės narių pagarbiai reiškiamą nuomonę, pažiūras ir įsitikinimus.

Naudotis visuomenės informavimo priemonėmis: telefonu, planšete ir kt., tik laisvu nuo užsiėmimų laiku, išskyrus išimtinius atvejus, juos iš anksto aptarus su atsakingais darbuotojais (pvz. atsiliepti į svarbų artimųjų skambutį ir pan.).

18. Dalyvavimas įstaigos bendruomenės ir visuomenės gyvenime

Teisės:

- Kiekvienas paslaugų gavėjas yra visavertis Centro bendruomenės narys, lygiai toks pat kaip ir kiti, turintis teisę įtakoti jos gyvenimą bei inspiruoti bendruomenės veiklą įvairiems pokyčiams.
- Paslaugų gavėjai turi teisę patys kelti ir spręsti, jiems rūpimus klausimus Centro bendruomenės suformuotoje paslaugų gavėjų taryboje. Paslaugų gavėjų taryba veikia įstaigoje, kaip paslaugų gavėjų atstovavimo ir savivaldos organas.
- Paslaugų gavėjai turi teisę dalyvauti valstybėje organizuojamuose politiniuose rinkimuose,

priklausyti įvairioms legaliai veikiančioms organizacijoms, bendruomenėms, nebūtinai susijusioms su Centro veikla, ir nebūti dėl to įtakojami ar kitaip veikiami.

- Paslaugų gavėjai turi teisę patys nuspręsti, kiek aktyviai jie nori įsitraukti į Centro bendruomenės gyvenimą - dalyvavimą paslaugų gavėjų tarybos veikloje, viešai išsakyti savo nuomonę jiems svarbiais klausimais, dalyvauti renginiuose, įvairiose išvykose.
- Paslaugų gavėjai turi teisę patys nuspręsti, kokioms organizacijoms jis nori priklausyti už Centro ribų bei turi gerbti šalia esančių asmenų pasirinkimą.

Pareigos:

- Paslaugų gavėjai dalyvaudami įstaigos bendruomenės ir visuomenės gyvenime turi netrukdyti kitiems paslaugų gavėjams įgyvendinti jų pasirinkimus ir neprimesti savo valios kitiems (kai svetimos valios primetimu nuslopinamas autentiškas paslaugų gavėjo noras).

19. Gyvenimas savarankiškai ir įtrauktis į bendruomenę

Teisės:

- Paslaugų gavėjai, gyvenantys be artimųjų (globėjų) savarankiškai arba savarankiško (grupinio) gyvenimo namuose, turi teisę pasinaudoti Centro bendruomenėje teikiama pagalba: reikiamų dokumentų ruošimas, bendradarbiavimas su atitinkamomis institucijomis, atstovavimas paslaugų gavėjų interesams.
- Paslaugų gavėjams suteikta teisė veiksmingai integruotis į Centro bendruomenę, ir į pagalbą, kad būtų užkirstas kelias izoliavimuisi ar atskirymui nuo jos, jeigu tik tokia grėsmė atsirastų.
- Centras pripažįsta visų paslaugų gavėjų lygias teises būti visaverčiais Centro bendruomenės nariais, dalyvauti bendruomenės gyvenime, taip pat lygias galimybes su kitais asmenimis rinktis veiklas ir gauti atitinkamas paslaugas. Centras taip pat imasi veiksmingų priemonių, kad sudarytų sąlygas neįgaliesiems visapusiškai įgyvendinti šią teisę ir būti visiškai įtrauktiems į bendruomenę bei dalyvauti jos gyvenime.

Pareigos:

- Centro paslaugų gavėjai privalo atsakingai elgtis, pasirinkdami kaip ir su kuo gyventi (kartu su Centro darbuotojais įvertinamos asmeniui galimos rizikos ir pasekmės).
- Kiekvienas paslaugų gavėjas turi stengtis pagarbiai ir mandagiai elgtis su kitais paslaugų gavėjais bei prisidėti prie draugiškos Centro bendruomenės atmosferos kūrimo.

20. Teisių ir pareigų chartijos sklaidos formos:

- Paslaugų gavėjų tarybos susirinkimai;
- Teminiai renginiai paslaugų gavėjams;
- Ugdymo valandėlės paslaugų gavėjų grupėse.

III SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

21. Kiekvienas Centro bendruomenės narys privalo susipažinti su Teisių ir pareigų chartija ir ja vadovautis.
 22. Centro Teisių ir pareigų chartija skelbiama viešai Centro interneto svetainėje: <https://mesesame.lt/>
 23. Šis dokumentas yra tiesiogiai taikomas ir užtikrinama jo įgyvendinimo priežiūra kasdieniame Centro bendruomenės gyvenime, įtraukiant visus Centro bendruomenės narius.
-